

اقبالیات مجلہ المعارف لاہور

۱۹۵۵ء — ۲۰۱۰ء

سمیع الرحمن

ادارہ ثقافت اسلامیہ کے زیر اہتمام ثقافت کے نام سے علمی مجلے کا اجرا ہوا۔ بعد میں اُس کا نام المعارف رکھ دیا گیا۔ اس پرچے میں دینی اور علمی و ادبی مضامین کے ساتھ ساتھ اقبالیات سے متعلق مختلف موضوعات پر بہت سے مقالات شائع ہوتے رہے ہیں۔ اُن اقبالیاتی مقالات کا اشاریہ پیش کیا جا رہا ہے۔

علامہ خلیفہ عبدالکلیم، سراج منیر، مولانا محمد حنیف ندوی، محمد سہیل عمر، محمد اسحاق بھٹی اور ڈاکٹر رشید احمد جالندھری جیسے نامور علماء و محققین اس کے مدیر رہے ہیں۔ آج کل قاضی جاوید اس کے مدیر ہیں۔

سوانح اور فکر و فن

اکتوبر ۱۹۸۳/۲۵-۲۸	علامہ ڈاکٹر سراج اقبال	آغا شاعر قزلباش
دسمبر ۱۹۷۷/۲۱-۲۹	اقبال: ایک عظیم مفکر شاعر	آفتاب اقبال
اپریل ۱۹۸۲/۲۷-۳۶	اقبال..... آزادی ملت کا ہیرو [علم الدین سالک]	احسان الہی سالک (مترجم)
اگست ۱۹۶۵/۵۵-۶۲	اقبال کی شاعری اور انقلاب روس	احتشام حسین
اپریل ۱۹۷۲/۱۸-۲۶	اقبال کا ایک شعر	احمد علی رجائی
ستمبر ۱۹۷۷/۳۶-۴۱	اقبال کا نظریہ شعر	احمد ندیم قاسمی
نومبر ۱۹۷۷/۴۳-۵۳	اقبال اور تاثیر	اختر راہی
جنوری ۱۹۵۸/۷۲	فکر اقبال	ادارہ
اپریل ۱۹۸۰/۵-۲۶	تاریخ ساز اقبال، معلم تاریخ اور مورخ کی حیثیت سے	افتخار حسین شاہ
اپریل ۱۹۸۲/۲۵-۳۶	اسلام کا اخلاقی اور سیاسی مٹح نظر	اقبال، علامہ

پیامِ آخرین	// //	جنوری ۱۹۷۸/۳-۷
حکمرانی کا خدا داد حق	// //	ستمبر ۱۹۷۷/۳-۷
پیامِ مشرق [چند تصبیحات]	اکرام چغتائی	جولائی ۲۰۰۲/۲۹-۶۰
جدید نظریاتِ تعلیم اور اقبال	بختیار حسن صدیقی	اپریل ۱۹۸۰/۲۷-۳۸
مثنوی معنوی، اقبال کے پسندیدہ اشعار کی شرح	بدیع الزمان فروز	مارچ ۱۹۷۷/۱۷-۳۴
اقبال کا نصب العینی معاشرہ اور اقتصادی مسائل	بشیر احمد ڈار	اپریل ۱۹۷۷/۷-۲۷
مسئلہ اجتہاد، اقبال کی نظر میں	// //	جنوری ۱۹۵۸/۱۸-۳۱
اقبال اور تصویر قومیت	پروین شوکت علی	جون ۱۹۷۶/۳۷-۴۲
بالِ جبریل کا ایک شعر	توقیر سلیم	اکتوبر ۱۹۸۳/۳۳-۴۴
Sir Muhammad Iqbal and Christian Theologians	جان سلمپ	اکتوبر ۱۹۹۹/19-1
اقبال اور حبِ رسول ﷺ	جمیلہ شوکت	نومبر ۱۹۷۷/۴-۱۵
زندگی اقبال کی نظر میں	حامد خان حامد	جنوری ۱۹۸۴/۳۵-۴۰
اقبال اور فارسی شاعری کی روایات	// //	نومبر ۱۹۶۸/۳۸-۴۹
اقبال اور انسانی تہذیب [مترجم: محمد سہیل]	حسین ایم جعفری	نومبر ۱۹۹۲/۶۳-۷۹
اقبال اور ایرانی ادب	حمید یزدانی	نومبر ۱۹۸۲/۳۹-۴۸
علامہ اقبال کا ایک شعر [اعترافات کا جائزہ]	خالد حسن قادری	اپریل ۱۹۹۸/۱۳-۱۸
اتحادِ اسلامی اور علامہ اقبال	رحیم بخش شاہین	جولائی ۱۹۷۶/۳۳-۵۵
اقبال کا پسندیدہ معاشی نظام	// //	ستمبر ۱۹۷۷/۵۰-۶۵
اقبال کے سیاسی افکار	رشید احمد	نومبر ۱۹۵۹/۱۴-۳۱
تہذیبوں کی حیات و موت کا مسئلہ اور مسلم سوسائٹی [افکار اقبال کی روشنی میں]	رشید احمد جالندھری	اکتوبر ۱۹۹۵/۷-۲۲
علامہ اقبال کا یومِ ولادت	// //	نومبر ۱۹۹۲/۹-۱۴
علامہ محمد اقبال کے افکار اپنی ہی سرزمین میں اجنبی کیوں؟	// //	جنوری ۲۰۰۲/۷-۱۵
فقہ اسلامی ہمارے مسائل اور علامہ اقبال	// //	اکتوبر ۱۹۹۷/۲۷-۶۳
قیامِ پاکستان اور اقبال	// //	اپریل ۱۹۹۳/۷-۹
کشمیر کی خوں چکاں داستاں اور اقبال	// //	اپریل ۱۹۹۳/۹-۱۰

اقبالیات ۵۲:۱ — جنوری ۲۰۱۱ء

سمیح الرحمن — اقبالیات مجلہ المعارف لاہور

1-5/1999	اپریل ۱۹۹۹ء	لندن ۱۹۳۱ء میں کشمیر کا نفرنس اور ڈاکٹر اقبال	// //
۶-۵/۱۹۵۷	اگست ۱۹۵۷ء	فکر اقبال	رئیس احمد جعفری
۳۲-۲۹/۱۹۸۳	جون ۱۹۸۳ء	علی گڑھ یونیورسٹی کے لیے علامہ اقبال کی مالی امداد	ریاض حسین
۲۸-۹/۱۹۶۰	ستمبر ۱۹۶۰ء	اقبال اور اہمیت اخلاق	سعید احمد رفیق
۷۴-۶۶/۱۹۷۷	ستمبر ۱۹۷۷ء	اقبال اور نظریہ پاکستان کی اساس	سلیم اختر
۲۰-۱۵/۱۹۸۳	اکتوبر ۱۹۸۳ء	اقبال اور تہذیب حاضر	سلیم خاں گگی
۹۵-۶۱/۲۰۰۲	جنوری ۲۰۰۲ء	وضع اسلامی میں تغیر کا اصول [اقبال کے چھٹے خطبے کا ترجمہ و تشریح]	سمیح الحق
۵۶-۴۵/۱۹۶۰	اپریل ۱۹۶۰ء	اقبال اور اسلامی سیاسی تصورات	شاہد حسین رزاقی
۲۸-۱۷/۱۹۷۳	اپریل ۱۹۷۳ء	اقبال کا نظریہ مقصود ہنر	// //
۱۱۵-۹۷/۱۹۷۷	ستمبر ۱۹۷۷ء	تصوف، اقبال کی نظر میں	// //
۲۲-۱۳/۱۹۷۱	فروری ۱۹۷۱ء	اقبال بحیثیت تعلیمی مفکر	شباب و نہاروی
۲۶-۱۳/۱۹۵۸	اکتوبر ۱۹۵۸ء	علامہ اقبال اور خطوط متوازی کا مصادرہ-۱	شبیر احمد خاں غوری
۲۲-۷/۱۹۵۸	نومبر ۱۹۵۸ء	علامہ اقبال اور خطوط متوازی کا مصادرہ-۲	// //
۵۰-۳۳/۱۹۶۲	اپریل ۱۹۶۲ء	اقبال کا تصور زمان و مکان	شبیر احمد
۲۸-۱۶/۱۹۸۱	نومبر ۱۹۸۱ء	اقبال اور حیدرآباد (دکن) کی ملازمت کا مسئلہ-۱	طفیل دارا
۴۴-۳۱/۱۹۸۱	دسمبر ۱۹۸۱ء	اقبال اور حیدرآباد (دکن) کی ملازمت کا مسئلہ-۲	// //
۱۲۱-۱۱۶/۱۹۷۷	ستمبر ۱۹۷۷ء	اقبال کا نظریہ تعلیم	عارف سیالکوٹی
۷۲-۵۹/۱۹۹۵	اکتوبر ۱۹۹۵ء	اقبال اور تشخص اور تنوع کا مسئلہ	عالم خوند میری
۴۰-۲۳/۱۹۹۶	جنوری ۱۹۹۶ء	انسانی تقدیر اور وقت..... اقبال کی نظر میں	// //
۱۰۵-۸۵/۱۹۹۴	جولائی ۱۹۹۴ء	جاوید نامہ - فکری پس منظر	// //
۵۴-۳۹/۱۹۹۳	مئی ۱۹۹۳ء	فکر اقبال میں شخصیت، تقدیر اور وقت	// //
۹۲-۶۵/۱۹۹۵	اپریل ۱۹۹۵ء	’زماں‘ اقبال کے شاعرانہ عرفان کے آئینے میں	// //
A Study of the Concept of Transformation, Leadership and Freedom			// //
1-19/۲۰۰۰	اکتوبر ۲۰۰۰ء	in the Political Philosophy of Iqbal	
۲۶-۱۸/۱۹۷۷	اپریل ۱۹۷۷ء	اردو شاعری میں اقبال کا مرتبہ	عباد اللہ فاروقی
۷-۳/۱۹۶۸	دسمبر ۱۹۶۸ء	اقبال کا تصور اللہ	عبدالکحیم، خلیفہ

اقبالیات ۵۲:۱ — جنوری ۲۰۱۱ء

سمیع الرحمن — اقبالیات مجلہ المعارف لاہور

۱۸-۹/۱۹۵۸	اقبال کی زندگی	// //
مارچ ۱۹۵۷/۷-۱۲	جاوید نامہ	// //
جنوری ۱۹۸۰/۳۳-۳۹	علی حیات نو اور ترقی میں اقبال کا کردار [سید مہدی غروی]	عبدالحمید یزدانی (ترجمہ)
ستمبر ۱۹۷۷/۷-۸۱	اقبال اور فلسطین	عبدالسلام خورشید
جنوری ۲۰۰۶/۳۵-۳۶	ہنگلہ میں اقبالیات	عبدالواحد
نومبر ۱۹۸۱/۲۹-۳۸	علامہ اقبال اور سائنسی فکر	عطش درانی
اپریل ۱۹۸۲/۲۷-۳۶	اقبال..... آزادی ملت کا ہیرو [مرتب: احسان الہی سالک]	علم الدین سالک
ستمبر ۱۹۷۷/۲۵-۳۵	اقبال عالم بالا میں -۱	غلام جیلانی برق
جنوری ۱۹۷۸/۸-۱۵	اقبال عالم بالا میں -۲	// //
جنوری ۲۰۰۲/۹۷-۱۰۴	نظم ذوق و شوق کو سمجھنے کے لیے [اقبالیات]	فتح محمد ملک
جنوری ۲۰۰۱/۳۷-۴۲	اقبال..... ایک ترقی پسند کی حیثیت سے	محمد اجمل
جنوری ۲۰۰۲/۴۵-۵۹	علم اور مذہبی واردات [اقبال کے پہلے خطبے کا ترجمہ و تشریح]	// //
جولائی ۲۰۰۴/24-1	Two kinds of Thinking in Iqbal's Philosophy	// //
جولائی ۱۹۷۲/۲۷-۳۷	سرمایہ داری اقبال کی نظر میں	محمد جعفر شاہ پھلواری
نومبر ۱۹۹۲/۶۳-۷۹	اقبال اور انسانی تہذیب [حسین ایم جعفری]	محمد سہیل (ترجمہ)
دسمبر ۱۹۶۲/۷-۱۸	خطبات اقبال کا توضیحی تجزیہ	محمد حنیف ندوی
اکتوبر ۲۰۰۷/۳۷-۴۸	خطبات اقبال کا توضیحی تجزیہ	// //
اپریل ۱۹۹۹/۲۹-۵۹	اجتہاد اور اکیسویں صدی [اجتہادیات اقبال و خلیفہ عبدالکلیم]	محمد خالد مسعود
اپریل ۱۹۹۷/۱۷-۲۶	علامہ اقبال اسلامی قانون اور عصری تقاضے	// //
ستمبر ۱۹۷۷/۸۲-۹۶	ارمغان حجاز	محمد ریاض
مئی ۱۹۷۷/۲۵-۳۲	اقبال افغانستان میں	// //
جون ۱۹۷۲/۳۸-۴۶	اقبال اور معاشرہ کی تعمیر نو	// //
نومبر ۱۹۷۴/۳۵-۴۱	اقبال اور معاشرتی انصاف	// //
دسمبر ۱۹۷۷/۴۲-۵۰	اقبال اور نژاد نو	// //
اپریل ۱۹۸۲/۱۳-۲۴	اقبال کا عسکری آہنگ	// //
اپریل ۱۹۸۰/۳۹-۴۹	اقبال کی اردو شاعری کے چند پہلو	// //

۳۴-۲۲/۱۹۸۰ مئی	اقبال کی شاعری میں مکالماتی حسن-۱	// //
۵۱-۳۷/۱۹۸۰ جون	اقبال کی شاعری میں مکالماتی حسن-۲	// //
۲۶-۱۷/۱۹۸۲ اپریل	اقبال، نظریہ پاکستان اور نفاذ شریعت	// //
۳۸-۲۱/۱۹۸۲ نومبر	تصانیف اقبال- دیباچے اور سرنامے	// //
۴۵-۳۸/۱۹۷۷ جولائی	جاوید نامہ کے اصلی کردار	// //
۵۲-۴۵/۱۹۸۰ مارچ	کلام اقبال میں تغزل	// //
۱۶-۱۱/۱۹۷۷ جون	کلام اقبال کے چند نکات	// //
۳۲-۲۱/۱۹۸۳ اکتوبر	مسلمانوں کی نشاۃ ثانیہ کے لیے علامہ اقبال کی دعائیں	// //
۱۴-۵/۱۹۸۳ اکتوبر	اسلام کا شارح عظیم- علامہ اقبال	محمد سعید شیخ
۳۷-۳۱/۱۹۷۹ اپریل	اقبال اور بیسی نون	محمد صدیق
۱۳۳-۱۲۲/۱۹۷۷ ستمبر	پنجاب کونسل کی نیابت اور اقبال	محمد عبداللہ قریشی
۲/۱۹۷۷ ستمبر	تاثرات [اقبال اور اقبال نمبر/ ادارہ]	// //
۲۲-۱۳/۱۹۵۹ مئی	اقبال اور قرآن	محمد عثمان
۳۱-۱۷/۱۹۷۵ نومبر	اقبال کا تصور تو حید	محمد فیروز فاروقی
۲۴-۸/۱۹۷۷ ستمبر	جہان اقبال.....	محمد منور، مرزا
۴۴-۳۵/۱۹۷۸ جون	اسلامی ریاست کی تشکیل اور علامہ اقبال کا نقطہ نظر	مظفر عباس
۵۰-۳۹/۱۹۶۰ ستمبر	ڈاکٹر اقبال بحیثیت مرثیہ گو	مظفر ملک
۲۶-۱۶/۱۹۷۷ نومبر	اقبال اور وہابی تحریک	معین الدین عقیل
۱۵۴-۱۲۳/۱۹۸۷ جولائی	دنیاۓ اسلام میں تحریک مغربیت اور اقبال	// //
۴۸-۴۶/۱۹۸۱ مئی	علامہ اقبال کا اخبار ایمان میں ذکر	منظور الحق صدیقی
۳۰-۲۴/۱۹۷۹ اپریل	'رفیق نبوت'..... کلام اقبال میں	// //
۳۹-۳۳/۱۹۸۰ جنوری	ملی حیات نو اور ترقی میں اقبال کا کردار [مترجم: عبدالحمید یزدانی]	مہدی غروی، سید
۴۹-۴۲/۱۹۷۷ ستمبر	علامہ اقبال اور مغربی تہذیب	میرزا ادیب
۳۸-۲۳/۱۹۷۳ جون	اقبال کی اسلامی اور عربی تشبیہات-۱	نذیر احمد، چودھری
۵۶-۴۲/۱۹۷۳ جولائی	اقبال کی اسلامی اور عربی تشبیہات-۲	// //
۲۶-۳۳/۱۹۷۵ اگست	قدیم تشبیہات میں اقبال کے تصرفات	// //

اقبالیات ۵۲:۱ — جنوری ۲۰۱۱ء

سمیح الرحمن — اقبالیات مجلہ المعارف لاہور

وفاراشدی   اقبال کا نظریہ زندگی
.....   فکرِ اقبال پر مغربی اثرات

نومبر ۱۹۷۷ء/۴۰-۴۲

اکتوبر ۱۹۶۱ء/۴۱-۴۶

اقبال شناس

اختر راہی   ایک اقبال شناس.....: مولانا سید ابوالحسن علی ندوی
//   مولانا غلام رسول مہر.....: ایک اقبال شناس
رؤف نیازی   اقبال شناسی - ڈاکٹر منظور احمد کی نظر میں

ستمبر ۱۹۷۹ء/۳۰-۳۶

فروری ۱۹۸۱ء/۳۳-۳۸

جولائی ۲۰۰۳ء/۶۷-۷۵

اقبال، مولانا روم اور نطشے

عبدالکبیر، خلیفہ   رومی اور اقبال کا تصورِ محبت
//   رومی اور اقبال
//   رومی، نطشے اور اقبال-۱
//   رومی، نطشے اور اقبال-۲
//   رومی، نطشے اور اقبال-۳
محمد ریاض   مولانا رومی اور اقبال-۱
//   مولانا رومی اور اقبال-۲
//   مولانا رومی اور اقبال-۳

جولائی ۱۹۷۴ء/۵-۱۳

اپریل ۱۹۶۲ء/۷-۱۲

دسمبر ۱۹۵۸ء/۷-۱۶

جنوری ۱۹۵۹ء/۷-۲۰

فروری ۱۹۵۹ء/۷-۱۸

اپریل ۱۹۷۶ء/۲۵-۳۶

مئی ۱۹۷۶ء/۴۵-۵۵

اگست ۱۹۷۶ء/۵۳-۵۷

اقبال و دیگر شخصیات

اختر راہی   علامہ اقبال اور نادر شاہ
ادارہ   ڈاکٹر سر محمد اقبال، قائد اعظم محمد علی جناح اور مسئلہ کشمیر
//   علامہ اقبال کے خطبات پر سید ظفر الحسن کا خطبہ صدارت
اکبر رحمانی   محمد علی جوہر کے بارے میں اقبال کا ایک اہم مکتوب
الطاف جاوید   اقبال، علی شریعتی کی نظر میں
بشیر احمد ڈار   اقبال اور حلاج
رشید احمد جالندھری   تعارفِ مضمون ”Iqbal and Tagore“ از اکرام چغتائی
سمیح الحق   مسئلہ ارتقا سے متعلق اقبال اور مولانا آزاد کی تحقیق

اگست ۱۹۷۵ء/۴۷-۵۵

اپریل ۱۹۹۳ء/۱۳-۲۸

شمارہ خاص نمبر ۳/۳۱۷-۳۲۰

جولائی ۱۹۸۸ء/۲۱۷-۲۲۲

اکتوبر ۱۹۹۶ء/۱۰۹-۱۳۸

جون ۱۹۵۵ء/۳۶-۴۳

جنوری ۲۰۰۱ء/۱-۲

اکتوبر ۱۹۹۶ء/۱۳۹-۱۶۰

اقبالیات ۵۲:۱ — جنوری ۲۰۱۱ء

سمیح الرحمن — اقبالیات مجلہ المعارف لاہور

۱۴-۵/۱۹۷۳	سلطان باہو اور اقبال کا نظریہ فقر	شاہ احمد سعید ہمدانی
نومبر ۱۹۹۲/۳۷-۲۲	سر سید سے اقبال تک ذہنی سفر [دانش وری کی ایک روایت]	عالم خوند میری
اپریل ۱۹۹۹/۲۳-۱۴	سر سید سے اقبال تک ذہنی سفر [دانش وری کی ایک روایت]	// //
اکتوبر ۲۰۰۶/۳۷-۱۴	سر سید سے اقبال تک ذہنی سفر [دانش وری کی ایک روایت]	// //
Iqbal, The Visionary; Jinnah, The Technician; and Pakistan, The Reality		فضل الرحمن
جنوری ۲۰۰۶/۱۲-۱		
اکتوبر ۲۰۰۷/۲۴-۱۲	Muhammad Iqbal and Ataturk's Reforms	// //
نومبر ۱۹۷۷/۲۷-۳۹	اقبال اور مولانا انور شاہ کشمیری	کلیم اختر
جولائی ۲۰۰۱/۳۳-۶۴	اقبال اور نیگور [تقابلی مطالعے کی نئی جہتیں]	محمد اکرام چغتائی
نومبر ۱۹۹۲/۱۵-۳۶	اقبال کا ایک نایاب مکتوب گرامی بنام شیخ الازہر قاہرہ	// //
جنوری ۲۰۰۱/۲۷-۳	Iqbal and Tagore	// //
جنوری ۱۹۷۵/۳۹-۴۵	اکبر اور اقبال	محمد جعفر شاہ پھلواری
ستمبر ۱۹۷۷/۳۳-۱۴	اقبال اور غازی علم الدین شہید	محمد حنیف شاہد
اپریل ۱۹۹۹/۲۹-۵۹	اجتہاد اور اکیسویں صدی [اجتہادیات اقبال و خلیفہ عبدالکلیم]	محمد خالد مسعود
ستمبر ۱۹۷۹/۳۶-۵۴	اقبال اور ابو الخیر عبداللہ	محمد صدیق
نومبر ۱۹۷۹/۲۳-۳۰	اورنگ زیب عالم گیر، اقبال کی نظر میں	نسرین اختر
Martin Buber and Muhammad Iqbal: Tow Poets of East and West		ہیری ایس میری
جنوری ۲۰۰۲/۱۸-۱		

تبصرے

۵۹-۵۳/۱۹۷۰	اقبال کے نزدیک مسلم ثقافت کا تصور از مظہر الدین صدیقی	ادارہ (بصر)
مارچ ۱۹۵۵/۷	کتابیات اقبال از بزم اقبال	ب-۱ (بصر)
مارچ ۱۹۵۵/۷	مکاتیب اقبال از بزم اقبال	ب-۱ (بصر)
ستمبر ۱۹۷۸/۵۲-۵۳	کشف الایات اقبال از محمد صدیق شبلی رحمہ ریاض	رفیع الدین ہاشمی (بصر)
دسمبر ۱۹۵۸/۷۱-۷۲	اقبال کا سیاسی کارنامہ از محمد احمد خاں	رئیس احمد جعفری (بصر)
فروری ۱۹۷۸/۵۲-۵۳	پنجاب یونیورسٹی اور اقبال از جمیل احمد رضوی	شیر محمد گریوال (بصر)

اقبالیات ۵۲:۱ — جنوری ۲۰۱۱ء		سمیح الرحمن — اقبالیات مجلہ المعارف لاہور
ش-ح-ر (بھر)	اقبال اور فلسفہ ارادیت از بشیر احمد ڈار	دسمبر ۱۹۵۶/۷۰-۷۱
محمد اسحاق بھٹی (بھر)	اقبال اور سید سلیمان ندوی از طاہر تونسوی	اگست ۱۹۷۸/۵۴
// //	اقبال کا علم الکلام از علی عباس جلاپوری	جولائی ۱۹۷۳/۶۷-۶۸
// //	اقبال کے صنایع بدائع از نذیر احمد	فروری ۱۹۷۴/۶۲
// //	اقبال کے مدوح علماء از قاضی افضل حق قرشی	جون ۱۹۷۸/۵۳-۵۴
// //	حیات اقبال کی گم شدہ کڑیاں از عبداللہ قریشی	جنوری ۱۹۸۳/۵۳
// //	ماہنامہ 'برگ گل' کا اقبال نمبر از امتیاز حسین مفتی	مئی ۱۹۷۹/۵۵
// //	معارف اقبال از غلام مصطفیٰ خان	جولائی ۱۹۷۹/۵۶
م (بھر)	Concept of Muslim Culture in Iqbal از مظہر الدین صدیقی	جولائی ۱۹۷۰/۴۳-۵۹

